

so čebelam med pašo dodajali sladkorno raztopino. Manj pogosto pomislimo na to, da je potvorjen tudi med, ki vsebuje predelano sladkorno raztopino zaradi naše napake v tehnologiji.

Napake, katerih posledica je lahko pojav sladkorja v medu, so:

- preobilno krmljenje spomladi ali v brezpašni dobi,
- prestavljanje satov s predelano sladkorno raztopino iz plodišča v medišče in točenje teh satov,
- točenje satov iz plodišča,
- neizpraznjenje oz. neodstranitev medišč, v katerih so ostanki sladkorja (npr. zimske zaloge), pred začetkom paše.

Če je treba čebelje družine spomladi ali v brezpašnem obdobju krmiti, jim dodamo le toliko hrane, kolikor je lahko sproti porabijo. Bolje jim jo je dodajati večkrat po malem kot naenkrat večjo količino, npr. raje damo večkrat po del pogače kot celo pogačo hkrati. Čebele v medišče premeščajo tudi hrano, shranjeno v plodišču. Pri količini dodane krme si lahko pomagamo s spremljanjem porabe hrane na kontrolnih tehtnicah ter jim dodamo toliko krme, kolikor so je porabile v enem tednu.

Krmljenje družin v jesenskem času ne vpliva na pristnost medu, če predelano sladkorno hrano za čebele, ki do pomladi ostane v medišču, pred pašo odstranimo. Po naših izkušnjah ni skrbi za ostanke sladkorja v medu, če čebelar doda toliko hrane, kot je na dan potrošijo. Zato je v brezpašnih obdobjih pomembno, da imamo v čebelnjaku tehtnico in da v tem času dodajamo družinam toliko hrane, kot je porabijo. Najbolje vsak drugi do tretji dan toliko, kot je padla tehtnica. V tem času krmljenje na zalogo ni priporočljivo. Treba je poudariti, da v primeru slabega vremena, na primer v maju, porabi družina tudi do 70 dag na dan, torej v enem tednu pribl.

5 kg. Tako se vsa zaloga v plodišču porabi in matica preneha zalegati, zato je kasneje v družini manj čebel. V takem primeru je dodajanje hrane nujno, **vendar samo do pogojnih 5 do 7 kg zaloge oziroma toliko, kot so v času, ko ni donosa v naravi, porabile.**

Čeprav je prehranjenost čebeljih družin osnova za dobro preživetje družin, pa nam ni treba pretiravati. V štirih letih poskusa krmljenja družin v spomladanskem in jesenskem času smo ugotovili, da čezmerno dodajanje hrane ni vplivalo na večjo živalnost in količino zalege v družinah. Slednje tudi odvzema razpoložljiv prostor za zaleganje matice in zaradi prestavljanja hrane povečuje tveganje za neprišten med.

Poskrbeti moramo za ustrezno prehranjenost čebeljih družin, pretiravanje pa ne vpliva na njihovo živalnost.

Mag. Andreja Kandolf Borovšak in Boštjan Noč

Svetovalka JSSČ za zagotavljanje varne hrane; predsednik ČZS
andreja.kandolf@czs.si; bostjan.noc@czs.si

Viri:

- Brodtschneider, R., Crailsheim, K. (2010): Nutrition and health in honey bees. *Apidologie*, 41: 278-294.
- Brodtschneider, R., Moosbeckhofer, R., Crailsheim, K. (2010): Survey as a tool to record winter losses of honey bee colonies-a 2-year case study in Austria and South Tyrol. *Tyrol Journal of Apicultural Research*, 49: 23-30.
- Crailsheim, K. (1991): Interadult feeding of jelly in honeybees (*Apis mellifera* L.) colonies. *Journal of Comparative Physiology*, B 161: 55-60.
- Schulz, D. J., Huang, Z. Y., G. E. (1998): Effect of colony food shortage on the behavioral development of the honey bee, *Apis mellifera*. *Behavioral Ecology and Sociobiology*, 42: 295-303.
- Standifer, L. N. (1980): Honey bee nutrition and supplemental feeding. *Agricultural handbook number*, 335: 39-45.

Ureditev medovitega vrta v okolici čebelnjaka

Pomladni čas je primeren tudi za ureditev okolice čebelnjaka, saj rastline začenjajo rasti. Ker imamo v svoji državi bogato čebelarstvo tradicijo in zgledno urejene čebelnjake, lahko uredimo tudi okolico tako, da jo zasadimo z medovitimimi rastlinami.

Da bo okolica prijetna na oko in koristna za čebele, kombiniramo zasaditve z drevesi, grmi in trajnicami. Za privlačnejši videz v sezoni dodajamo enoletnice. Osnova določene zasaditvene kompozicije je lahko drevo, pri katerem moramo upoštevati njegovo končno velikost. Primerna drevesa so (od avtohtonih): divja češnja, lipa, smreka in kostanj. Izbiramo

lahko tudi gojene sorte teh rastlin, ki so manjše rasti in primerne za manjše vrtove. Od tujerodnih dreves lahko izberemo evodijo, japonsko soforo, cigarovec, tulipanovec, divji kostanj, mehurnik in navadno pavlovnijo. Kombiniramo lahko tudi s sadnim drevjem. Nato okoli tega drevesa zasadimo grmičevje. Uporabimo lahko lesko, dren, marabelo, hibiskus, vrtnice, japonsko kutino, ribez (okrasni ali jedilni) ter številne druge. Na koncu vmesen in prazen prostor zapolnimo s trajnicami, katerih nabor in izbor je zelo obširen. Bistvo je, da je skupina omenjenih rastlin v smiselni kompoziciji posajena skupaj na eni gredi, saj tako deluje bogatejše in urejeno. Ker je greda zasajena v celoti, je tudi vzdrževanja dosti manj, posebej če po končani zasaditvi posujemo še lubje ali sekance oz. katero koli zastirko. Zastirka je koristna, saj zadržuje vlago v tleh, onemogoča rast plevelu in deluje urejeno.

Če je zasaditev pestra in skupinska, se na takšni gredi vedno »kaj dogaja«, to pomeni, da kakšna rastlina vedno cveti. Možnih kombinacij je nešteto, prav tako glede sort rastlin, ki so danes na voljo v vrtnarijah in vrtnih središčih, saj je nabor izredno pester. **Smiselno je izbirati rastline, ki cvetijo v različnih časovnih obdobjih**, posebej koristno pa bo za čebele, če bodo cvetele v poletnih mesecih, ker pri nas takrat vlada brezpašno obdobje. Takšno gredo lahko med letom za še večji vizualni učinek dopolnujemo z enoletnimi cvetočimi rastlinami, ki dajo kompoziciji še privlačnejši videz. Število gred okoli čebelnjaka izberemo in določimo glede na prostor, ki ga imamo na voljo. Najbolje pa je grede oblikovati po robovih parcel in objektov in ne na sredini zelenic. To je eno od pravil vrtnarskega oblikovanja. Posebej urejen videz dosežemo tudi z ureditvijo roba grede tako, da ločimo samo gredo z robom od zelenice. Če bomo sadili povčini domače avtohtone medovite rastline, posebnih zahtev glede priprave tal ni, če pa bomo posadili kaj drugega, pa je smiselno pri sajenju upoštevati posamezne zahteve, saj bo kasneje sama rastlina bolje uspevala.

Tisti, ki imajo na voljo za zasaditev večje površine, se bodo pa samega sajenja lotili drugače, saj tam ni smiselno delati gred, ampak rastline posaditi v skupine in po več skupaj. Vizualni učinek je vedno večji, ne glede na to, kaj sadimo, če sadimo v skupine. Izogibajmo se sajenju počez in mešano. Vzdrževanje takšnega vrta je potem izredno

Foto: Janez Bauer

zahtevno, še najbolj pa košnja, saj se izogibamo vsaki rastlini posebej. Pri sajenju dreves jim vedno dodamo oporo, vse drugo pa po sajenju dobro zalijemo. Za ureditev vrta se lahko odločimo tudi kasneje v letu, saj je danes možno dobiti rastline, vzgojene v loncih, kar omogoča, da jih lahko kadar koli presadimo, je pa bolje, če se tega dela lotimo spomladi ali pa jeseni. Z malo volje in improvizacije se da z medovitimi rastlinami okolico svojega bivanja spremeniti v pravcati medeni park, ki bo čebelam v korist in čebelarju v ponos.

Jure Justinek

Vodja opazovalno-napovedovalne službe
jure.justinek@czs.si

Čebelarjeva opravila v aprilu

V tem mesecu se bom nekajkrat sprehodil po pasišču akacije in opazoval drevesa, kako se pripravljajo na cvetenje, sploh če pride do delnih ohladitev. Sicer pa v aprilu nameravam opraviti dela po naslednjem vrstnem redu.

Čim se začne lepo sončno vreme s temperaturami nad 15 °C, se bom lotil čiščenja panjev in označevanja lanskih neoznačenih matic. Tako imam vse matice označene zaradi vzreje in vodenja rodovnika pa še hitreje jih najdem na satu. Za označevanje uporabljam, če je le mogoče, številke, ki imajo fluorescenčen sijaj.

Pregled družine

Čebele imajo od štiri do šest satov zalege. Vse sate zložim na kozico, plodišče po istem vrstnem redu na eno, medišče pa na drugo. Pri tem poiščem matico. Če ni označena, jo takoj označim z barvo preteklega leta in številko panja, v katerem biva. Zaprem jo v matičnico in jo pustim na kozici z

njenim plodiščnim satjem. Obenem si dobro ogledam nje-zalego. Zalega mora biti strjena, iste starosti, brez presledkov praznih celic in ne sme imeti trotovih bub. Mlada nepokrita zalega mora biti tako nahranjena, da male žerke plavajo v hrani. Če žerke niso dovolj nahranjene in ima družina hrane v izobilju, matico zamenjam. Če pa na zalogi nima dovolj hrane, matico pustim in dodam zalogo. Če ima zalego nestrjeno, je to znak, da je bil med troti eden ali več trotov iz prevelikega sorodstva ali pa je to prvi znak bolezni, zato matico zamenjam. Če najdem med lepo pokrito zalego trotove posamezne ličinke, je to znak, da je bila premalo sprašena in ji zaradi tega zmanjkuje semenčic. Seveda se tudi ta matica zamenja, ker v delovnem panju nima kaj delati. To se zgodi pri starejših maticah. Če je bila prej dobra in je starejšega datuma, gre v rezervo in njene prelegajoče matičnjake bom uporabil za delo v rezervnih družinah.

Čiščenje in urejanje panja

Iz tako izpraznjenega panja vzamem tudi matično rešetko. Panj z rešetko lepo očistim vseh prizidkov in propolisa